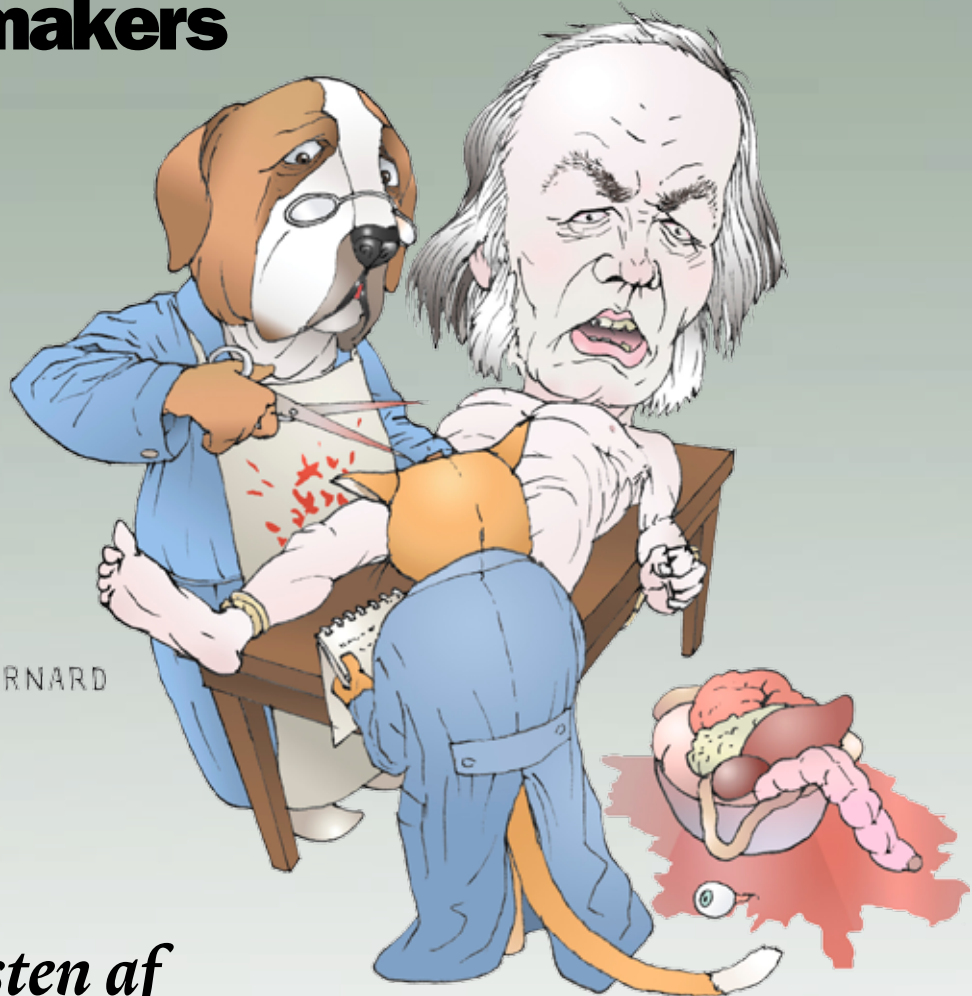

CLAUDE BERNARD

Bij de beesten af

tekst en beeld:
Jan Hein van Dierendonck

De Franse fysioloog Claude Bernard staat te boek als een groot wetenschapper. Niet alleen onderkende hij als eerste de homeostase van de stofwisseling (*milieu intérieur*), hij was ook de kampioen van evidencebased medicine. Toch zouden we zijn veelal op de keukentafel uitgevoerde vivisecties tegenwoordig kwalificeren als barbaars. In 1865, toen anesthesie nota bene al was ingeburgerd, schreef hij: 'De fysioloog is geen normale man, maar een geobsedeerde geleerde, doof en blind voor pijnkreten en bloed van proefdieren – hij ziet slechts zijn wetenschappelijke idee en organismen waarvan hij geheimen wil ontfutselen.' Bernard was dus óók blind voor de walging van vrouw en dochter. In 1870 was de scheiding officieel en zijn ex ging actief campagne voeren tegen vivisectie.

Bernard wordt in 1813 geboren bij Lyon, als zoon van een wijnboer. Hij is een matige leerling, die een passie ontwikkelt voor de Romantiek en Descartes leest. Gezakt voor zijn eindexamen wordt hij leerling-apotheker te Lyon, maar ontdekt dat dat vak weinig opheeft met cartesiaanse waarheidsvinding. Hij stort zich op het schrijven van theaterstukken en gaat naar Parijs voor een literaire studie, waar een toneelcriticus

hem adviseert geneeskunde te gaan studeren. De colleges zijn saai, behalve die in het Collège de France, waar François Magendi experimentele geneeskunde doceert. Deze raakt geïmponeerd door Bernards ontleedvaardigheden en in 1839 stelt hij hem aan als assistent/preparateur. Al snel is Bernard een zelfstandige arts-onderzoeker. Na vivisectie op een tiental diersoorten concludeert hij dat de *n. chorda tympani* essentieel is voor smaaksensaties: zijn eerste publicatie. In 1843 promoveert hij op de rol van maagzuur in de afbraak van suikers. Hij bestudeert de pancreasfunctie, ontdekt dat de lever suiker maakt uit wat hij 'glycogeen' noemt, beschrijft het vasomotorische systeem en bestudeert fysiologische effecten van toxische stoffen als curare en koolmonoxide. In 1855 volgt hij zijn leermeester op en tien jaar later verschijnt zijn *Inleiding tot Experimentele Geneeskunde*, een in de eerste persoon geschreven kijk op hoe men wetenschap moet bedrijven. In 1867 ontvangt Bernard het Légion d'honneur en twee jaar later is hij lid van de Académie Française. De Londense Royal Society eert hem met de Copley Medal en na zijn dood in 1878 krijgt hij als eerste Franse wetenschapper een staatsbegrafenis.